

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
 V., Személynök-utca 25. szám.
 Telefonszámok:
 Szerkesztőség, kiadóhivatal és
 könyvkiadóvállalat --- 95-28
 Nyomda --- 96-70

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.
 MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.
 Szerkesztette 1886-1915
SZABOLCSI MIKSA. Szerkeszti
DR. SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:
 VII., Kertész-utca 16. szám.
 Előfizetési feltételek:
 Egész évre --- 200 korona
 Fél évre --- 100 korona
 Negyed évre --- 50 korona

Ami Tisza István szemében nem volt hiba.

Két éve, hogy a legnagyobb magyar, Tisza István gróf, elvetemült emberek golyójától leterítve kihelhte nemes lelkét. Az évfordulón hadd elevenítsünk fel egy ismeretlen történetet egy ismeretlen zsidó árvalányról Tisza István gróf magánéletéből:

Geszten történt, hogy Telegdi József képviselő elmondotta Tisza István grófnak, hogy egy Schlanger Róza nevű árvaleány, aki az Erzsébet nőiskola első évét jeles eredménnyel elvégezte, kénytelen félbeszakítani tanulmányait, mert nem lehet az intézet bennlakója, holott ez a vagyontalan árva leányra nézve létérdek. Alig múlt el néhány nap, Schlanger Róza levelet kapott az Erzsébet nőiskola igazgatójától, amelyben értesíti, hogy az intézetben felvették.

Ugyanakkor egyszerű borítékban finomírású asszonyi levél is érkezett, amelyben ez állott:

Most költöztünk fel a Várba, ahol ugyanis annyi az üres, lakatlan szoba. Jöjjön kisasszony hozzánk lakni, ellátjuk mindennel, semmire sem lesz gondja, látogathatja majd az iskoláját is, nem is egyedül, mert már van nálunk egy ugyanoda járó, hasonló koru kisasszony. Jöjjön, szívesen látjuk, én is, az uram is.

Üdvözlettel

Tisza Istvánné.

Schlanger Róza válaszában megírta, hogy hálásan köszöni a jóságot, de ebédet az intézetben kap, lakása pedig a rokonainál van. Továbbá, hogy van egy nagy hibája, az, hogy zsidó vallású, talán ezt tudva, nem is látnák szívesen.

Néhány nap múlva maga Tisza István gróf irt levelet a kis Rózának:

— Ismerem ügyét, — írta többek között — melegen fogom támogatni, de kérem, fogadja el a feleségem meghívását. Tudja meg, kisasszony, hogy egész életünkben sohasem tekintettünk felekezeti különbségre. Mindig csak az embert nézzük és hisszük, hogy kedves vendégünk lesz.

Igy került az árva Schlanger Róza a budavári miniszterelnökségi palotába, ahol kivüle ott lakott a kis K. Ilonka is, akit Gesztről hoztak magukkal Tiszáék. A palotában külön szobájuk volt. Reggelit, vacsorát kaptak a kegyelmes urtól. Gyakran hívták meg asztalukhoz, sokszor vendégek jelenlétében is.

Jákob fiainak álma a köveken...

A dunántuli evangélikus püspök, Kapy Béla egyházi körutján, október 22-én Nemesszalókra érkezett. Az egyházfőt Deutsch Jenő kerületi főrabbi vezetésével a zsidó hílköztség küldöttsége is üdvözölte. Férfias, önérzetes beszédben a főrabbi feltárta a püspök előtt a hazafiasan gondolkozó zsidóság sérelmeit és fájdalmaikat. Kiemelte, hogy a zsidóság minő meghurcoltatásnak, mennyi megaláztatásnak van a jelenben kitéve. A püspök a beszédre hosszabb, meleg és megértő szavakkal válaszolt.

— Elismerem, — ugymond — hogy a zsidóság-nak méltán és joggal fájhat, hogy egyesek politikai bűneiért a zsidóság egyetemének kell szenvednie. Ismerem a zsidóság hazafias érzelmeit, a benne rejlő erényeket és erkölcsi erőt, de megvigasztalom, hogy miként a bibliai Jákob, kemény kőre hajtva fejét, mégis azt álmodta, hogy megnyílnak előtte a menynek boldogító kapui, ugy utódai bármily kemény legyen is jelenlegi helyzetük, nyugodtan álmodhatnak a súlyos köveken egy szelb, jobb, és boldogabb jövőről. Mindent el fogok követni, hogy ennek az időnek eljövételét magam is előmozdítsam és mindenütt körutamban kérem és figyelmeztetem hivesemet, hogy ápolják a felekezetek között való békét és egyetértést, mert csak összekapcsolt testvérségben rejlik ennek az országnak ereje és üdve. A magyar népnek sem a történelmében, sem a természetében nincs meg a vallásüldözés

A püspök beszéde a zsidóság között óriási hatást keltett. Az evangélikus egyházgyűlés után bankett volt, amelyen a püspök egyenes kívánságára és óhajára Deutsch főrabbinak is meg kellett jelennie.

Köncs Boldizsár végzetes levele.

Négy hónapja ül együtt újból a főváros törvényhatósága és a tulnyomó keresztény-párti többség azóta a nagy reformok egész sorozatát léptette életbe. Az adó leszállítására még nem volt ugyan érkezése a közgyűlésnek, a közbiztonság biztosítására se hozott intézkedéseket, vásárcsarnokokat, iskolákat se épített, a szociális nyomoruság csökkentésére sem gondolt, azonban megejtette a választások egy részét és ma a keresztény szeretet nevében az alpolgármesterek, tanácsnokok, kerületi orvosok ujonnan választott táborában, ha nem is dühöng a szakértelem és tudás, de nincs zsidó és nincs szabadkőműves. E korszakotalkotó reform a kereszténység és nemzet védelmében történt meg és ennek diadalára megbuktatták a főváros érdemes tiszti főügyész helyettesét, az ősnemes magyar családból származó tiszaujhelyi dr. Köncs Boldizsárt is. A wolfenauai Wolf Károlyok, az Ereki Wittmann Károlyok, a Frühwirth Mátyások, a Vasek Ernők és a hasonló magyar hangzású nevű fajmagyaroknak nem volt fajmagyar tiszaujhelyi Köncs Boldizsár dr., aki nem zsidó és nem szabadkőműves.

Köncs Boldizsár, aki évtizedek óta szolgálja buzgalommal és nagy jogi tudással a fővárost, továbbra nem maradhatott meg Budapest szolgálatában. *Megbocsáthatatlan nagy bünt követett el.* Történt ugyanis tíz év előtt, hogy a kultura terjesztésére egy Kereszt című hírneves vállalat, amelynek kiadványaiért életveszedelemes küzdelmet vívnak még a külföldi könyvárusok is, kiadta a Talmudot. Magyarra fordította az erkölcs alapját jelentő irást, még pedig olyan tökéletességgel s tudományos hűséggel, hogy abból kitűnt, a Talmud írja elő, hogy a zsidók husvétii kenyerekhez kötelesek keresztény gyermek vérét fölhasználni. Ezt a pamfletet küldték keresztény emberekhez a Kereszt vállalat buzgó terjesztői és megkapta Köncs Boldizsár dr. is, aki akkor a következő levelet intézte néhai Szabolcsi Miksához, az Egyenlőség szerkesztőjéhez:

Igen tisztelt Szerkesztő ur! A tegnapi postával kaptam az idemellékelt levelet, amely a Talmud magyar fordításának megvételére és ismerősei által való megvétetésére hívja fel és buzdítja az olvasót.

Nem ismerem sem a levélben közlött „megrendelési cím”-et: a „Kereszt” kiadóhivatalát, sem azt a kéziratot, amely a levél borítékára az én címemet írta.

Szomorú dolog, hogy akad még ma is ember, aki arra vállalkozik, hogy a Talmud magyar fordítása cím alatt *ostobaságokkal akarja rosszhiszeműen egymás ellen uszítani embertársait, sőt honfitársait, még pedig oly ember, aki vallását a szeretet vallásának nevezi.* (Mért a felhívás szövegezése és tartalma kétségtelenül azt bizonyítja, hogy a szövegező, a hirdetett Talmudfordítás elkövetője, magyar ember és keresztény ember.)

Az egész reklámlevél karakterizálására teljesen elég idézni annak utolsó mondatát, amelyben a hirdető azt mondja, hogy „a mi fordításunk szó szerint hü; akárki jött hozzánk, rögtön meggyőződött erről, ha egy szót sem tudott is héberül s mindenki örvendett, aki e művet megszerezhetette”.

Hát az lehet, hogy örvendett a boldog vevő, ez azonban legfeljebb amellett bizonyít, hogy alapos és igaz az a közmondás, hogy *similis simili gaudet.*

Nekem azonban, aki éveken keresztül, bár ideális kedvtelésből csupán, de mindazonáltal grammatikus alapossággal foglalkoztam a héber nyelv ismer-

tetésével s ebbeli szórakozásaimban nemcsak mindig a legnagyobb és legtisztább szellemi élvezetek egyikét találtam, hanem volt módomban a héber nyelv végtelen szépségei mellett annak igen-igen nehéz voltáról is némi fogalmat alkotnom (amiben hozzája az európai nyelvek közül csak a magyar hasonlítható némileg), nekem csak bosszankodnom lehet az olyan állításon, hogy annak a hü voltáról bárki is rögtön meggyőződött, aki hozzájuk ment, ha egy szót sem tudott is héberül. (!!) Lehet-e ennél ostobább rosszhiszeműséget világgá bocsájtani?

Ostobaságnak veszem, mert másképp *inzultusnak* kellene vennem azt, hogy az illető éppen engem akar ilyen maszlagnak a vásárlására rábírni, engem, aki évek hosszú sora óta hü olvasója vagyok igen t. Szerkesztő ur minden sorának, melyekben az őszinte és meggyőző lelkesedés és alapos tudás megvesztegető és magával ragadó hevével irtogatja lakadatlanul azt a folyton felburjánzó és soha kipusztulni nem akaró dudváját a *korlátolt eszű felekezeti elvakultságnak* és terjeszti valódi ismerését a minden művelt elméjü és humánus érzésü felvilágosult ember előtt egyaránt szent „Tan”-nak s az ahhoz írott örökszép glosszáknak.

Igen tisztelt Szerkesztő urnak régi igaz hive
tiszaujhelyi Köncs Boldizsár dr.,
székesfővárosi tiszti ügyész.

Ezt a levelet a községi kereszténypárt jelölő értekezletén felolvasta wolfenauai Wolf Károly és csak természetesen, hogy Köncs Boldizsárt csak harmadik helyen jelölték, pedig nem zsidó és nem is szabadkőműves. Hiába szállottak sikra a kereszténypárt kiváló jogásztagjai, Baránszky Gyula, Platthy György és Kozma ügyvédek, Köncs Boldizsárnak el kellett buknia, mert nem zsidó és nem is szabadkőműves, de írt egy levelet, amelyben az igazságért mert szót emelni. Köncs Boldizsár elvesztette az állását, amire munkával, szorgalommal és érdemes tudással szolgált rá, amint elvesztették állásukat a zsidó főtisztviselők, a zsidó orvosok is. Szabolcsi Miksához intézett levele végzetes volt...

— Halottak megrendszabályozása. A főváros közegészségügyi bizottsága letárgyalta a kötelező ravatalozásról szóló szabályrendelet tervezetét és abban megváltoztatta azt az intézkedést, hogy a pénteken meghalt zsidókat szombaton nem szabad elszállítani. A kitűnő bizottság úgy érzi, hogy rendet kell teremtenie a zsidó halottak között, meg kell őket is rendszabályozni. A bizottság feljogosítottnak látja magát, hogy a halottakat megrendszabályozza. Ugyanígy jogos az is elrendelhetné, hogy a tizparancsolat joghatálya, amely a szombati nap szentségének megtartását is előírja, megszünjék és intézkedhetne a kurzus az iránt is, hogy a zsidók a mai uralom idejére tűnjenek el a föld színéről. A bizottság tevékenykedik és rendszabályoz. Ha sokáig tart az uralma, megérjük, hogy megtiltja a zsidóknak a szombaton való meghalást.

Az elmúlt héten meghalt egy zsidó bankigazgató. A bankigazgató halála alkalmából számos vállalat adott ki gyászjelentést. A gyászjelentések közléséért pénz jár. Hogyan oldották meg az ugynevezett keresztény ujságok azt a problémát, amely elé a zsidó bankigazgató gyászjelentésének közreadása állította őket? Így oldották meg: a zsidó halott gyászjelentéseért járó pénzt elfogadták, de a gyászjelentésből kihagyták, hogy zsidó temetőből temetik. Vajjon melyik testamentumban, melyik evangéliumban gyökeredzik az a morál, amelylyel ezeket az ujságokat csinálják?

A zsidók története: a história csodája.

„Fennmaradásuk egyike a századok leghámulatosabb tüneményeinek.“

„Hazafi a zsidó minden országban.“

Dr. S. W. Purvis prédikációja a Philadelphia Evening Bulletin-ben.*

Text. És megáldom azokat, akik téged áldanak és megátkozom, akik téged átkoznak; és áldott lesz tebenned a föld minden családjá. Gen. 12:3. Mi előnye van hát a zsidónak? Sok, mindenkép. Rom. 3:12.

A mi zsidó barátaink most tartják az Ujévet, az ő 5681-ik Ujévüket. Meg kell állnom és egy pillantást vetnem a századoknak e nagyszerű csodájára, a zsidó faj fennmaradására és elpusztíthatatlanságára. Bámulatos dolog ez: egy jókor, mely folyton lángol és nem ég el! Mutass nekem egy csodát, — szolt Nagy Frigyes udvari papjához és Istennek ez a szolgálja így válaszolt: „Felség, a zsidó az“. Én is, mint Istennek egy követe a szeretet munkájában, megállok és lerovom a hálás megismerés adóját ennek a csodálatraméltó népnek, melynek annyi sok dologért vagyunk adósai, nem utolsó sorban, hogy ők a fundamentuma a mi keresztény vallásunknak.

Az egész világ színpad, melyen nemcsak egyének játszanak, hanem nemzetek és fajok. Minden nemzet eljátszotta a maga kicsiny, vagy nagy szerepét. Mindegyik elküldte üzenetét arról a századról, melyben élt. Róma a kormányzás művészetét adta, Görögország a kulturát, Phoenicia a kereskedelmet; a zsidó a monotheizmust, az egy Isten imádását, mindenek koronáját. Megjátszotta szerepét és jól játszotta meg. Ha megtántorodott, vagy tévedett, mindig szörnyű árat fizetett érte. Nem ismerek egyetlen népet sem, mely amnyit szenvedett és amnyit túlélt volna, mint a zsidó.

A jeruzsálemi templom lerombolása után a zsidó honföldön vándor lett. Története csodája és egyben regénye az emberiség történetének. Semmi sem tudta elpusztítani, a babiloni fogság, a római uralom, a görög beolvasztás, a középkor kinzásai és a modern zsidómészárszék: minden hiábavaló volt. A zsidó túlélt Egyiptomot, Chaldeát, Assyriát, Perzsiát és a mult hatalmas dinasztiáit. Mig a mi őseink vadak voltak, az erdő gyökerein éltek, vagy csontokon rágódtak valami barlangban, a zsidók ősei már hercegek voltak Dávid király házában. Ma a zsidó sem több, sem kevesebb, mint nagy tegnapijának gyermeke. Bár majdnem kétezer éve már, hogy elszakadt ázsiai eredetétől, most is van benne valami csodálatos kettősség, az öregség és ifjuság kettős ereje. Egyik lába az antiquitás földjén nyugszik, másik a modernség homlokterében. Profilja arab Chaldeában, de Oroszországban arcvonásai tipikusan oroszok, Olaszországban olaszok, Spanyolországban spanyolok. Abyssiniában ötvenezer fekete zsidó van, szerezsen héberek és vannak zsidók Kinában, akik megtartják hitüket, rituáléjukat, étkezési törvényeiket — és a szemük mandulavágásu, orruk lapos s bőrük a mongolok sárga bőre.

* Az amerikai lapot, melyben fenti gyönyörű beszéd foglaltatik, a következő levél kíséretében kaptuk: Newyork, szept. 28., 1920. Az „Egyenlőség“, Budapest. Olvasója vagyok az Egyenlőségnek és tudva, hogy milyen visszás viszonyok között kell Önöknek az igazság szavát hirdetniök, én is hozzájárulok az eszmei harc fegyvereihez. Mellékelve a Newyork Times szept. 26-án megjelent cikkét küldöm Önöknek, hogy azt lapjukban jó, szabatos fordításban hozzassák. A cikk voltaképen dr. Samuel W. Purvis presbiterianus pap (Philadelphia egyik legelőkelőbb papja) mult vasárnapi, a presb. templomban tartott előadásának szó szerinti reprodukálása, itt óriási feltűnést és tetszést keltett. Nehéz küzdelmükben továbbra is erőt kívánva, mely hiszen olyan gyönyörű módon nyilvánul minden lapjukban, vagyok alázatos szolgájuk. Aláírás. — A hatalmas beszédet, melyből a hét folyamán egy rövidebb kivonat a Pester Lloyd-ban már megjelent, itt közöljük.

A tüzes kemencében.

A XVI. században Velencében csinálták meg az első szabályszerű ghetót, bár a zsidók már azelőtt is elhatárolt kerületekben éltek a városokban. Minden ghetóban a zsidó a maga külön életét élte, vallásában, szokásaiban, irodalmában, dalaiban, tradícióiban és szórakozásaiban. Ezek a középkori századok állandó, keserves üldöztetésben telttek el. És bámulatos, hogy minden üldöztetés, kinzás és megalázás ellenére, a zsidóban milyen rendkívüli szeretet fejlődött ki mindenütt mostoha-hazája iránt. A zsidó mindig hű fia volt annak az országnak, ahol született. Gyorsan alkalmazkodik ahhoz a földhöz, mely élelmet és szállást nyújt neki. Hamar megtalálja önmagát. Ha megadatott neki a mód, tökéletesíti magát a tudományban, a zenében, a festészetben, az építészetben, az irodalomban, a filozófiában, a szociológiában, az orvosi tudományban, a matematikában a történelemben, a csillagászatban és a filantrópiában. Mindenben a legjavát adja, viszonzásul, hogy őt kizárták a polgári jogokból, a politikai hivatalokból és a katonai tisztségekből. Megköfözték a kezét és aztán gáncsolták, hogy miért nem használja! Üldözés, tűz, kard, kinpad és börtön volt a jutalma.

A zsidó hazafiságának ékes bizonyítéka a világháború. Angliában a zsidók közül 8% volt katona, míg a nem zsidó lakosságnak csak 6%-a. Amerikában 225.000 volt a zsidó katonák száma. Arányszámuk meghaladja az egyharmadot, tekintve, hogy Amerika népességének csak 3%-a zsidó. Közülök több mint 1100 kapott vitézségi érmet és más kitüntetést, hárman megkapták a legnagyobb amerikai hadi kitüntetést és ketten a ritka francia katonai érmet. Tizennyolcezer amerikai zsidó katona esett el, közülök háromezeröttszáz hős nyugszik a flandriai nyárfák alatt, nem zsidó bajtársaik mellett. A nagy háboruban a világ zsidóinak egyhuszad része harcolt mindkét oldalon, anélkül, hogy mást remélhetett volna, mint saját mártír fájának gyilkos pusztítását.

Valaki azt mondhatná, hogy a zsidó Amerikában, ebben a nagy olvasztóedényben gyorsan el fogja veszteni egyéniségét a vegyes házasságokon, a modernségen és a hitelenségen keresztül. Ez nem áll. Ha hű marad régi jellemvonásaihoz, megtalálja önmagát. Önök tudják, hogy a zsidó éppen úgy idetartozik, mint jómagunk. Együtt jöttek Columbusszal, akinek hajóján öt zsidó volt, közöttük Rodrigo Sanchez, a legénység felügyelője és Luis de Torres, a tolmács, akik elsőnek léptek az új ígért földjére: Abraham és Columbus törtek először utat nyugat felé, nem tudván, hová jutnak. Ha, amint mondják, Columbus anyja, Fontenosa Zsuzsanna, zsidónő volt, akkor Columbus: Abraham jeles utódja. Nincs felfedezés hit nélkül s ők mindketten hívők voltak. Ki tudná megmondani, nem ugyanaz a kéz vezette-e a zsidókat nyugat felé, az Euphratestől a Jordánhoz, a Jordántól a Nilushoz, a Nilustól a Tiberishoz, a Tiberistől a Guadalquivirhez, mely átvezette az Atlanti óceánra, ahol Isten napja alatt, a szabadság földjén ott élhet, ahol akar, azt imádkozhatja, akit imádni vágyik, ahol nem falazza körül a ghetó, ahol lábát nem akadályozza bilincs, ahol nem félemlíti meg a bírói szék, ahol szabadon fejleszhetnek legfelsőbbrendű tehetségei, amiért viszonzásul képességei legjavát adja, hogy Amerikát a küzködő világ reménységévé tegye. A zsidó az, aki el tud jutni az emberi lehetőségek legmélyebb és legmagasabb pontjáig.

Az amerikai Jeruzsálem.

Az igazi Jeruzsálem nem Judeában van, hanem Newyorkban.

A világ tizenötmillió zsidó lakója közül hárommillió él Amerikában, magában Newyorkban és környékén másfélmillió. A Columbia University hallgatóinak egyharmada zsidó, a City College-nek pedig közel 97%-a. Newyorkban van a világ legnagyobb főiskolája, — a Washington Irving egyetem, — ennek hatezer hallgatója között jóformán mind zsidó. Egy nemzedékkel ezelőtt Newyork római katolikus volt. Ma zsidó. A keleti oldalon nincs egyetlen keresztény templom, ellenben van háromszázhatvan zsinagóga!

Vissza fog-e menni a zsidó Jeruzsálembe? Soha, ha csak nem mint turista. Amerika a zsidók Palesztinája és Wa-

slington az ő Cionjuk. Ez az ő országuk. Ott ülnek az Egyesült Államok legfelsőbb tanácsának soraiban, a szenátusban és az alsóházban, három államnak zsidó kormányzója van és temérdek városnak zsidó polgármestere. A két legelterjedtebb newyorki újság kiadói zsidók és zsidó a Hearst-újságvállalat gazdasági igazgatója. Morgan bankja mellett egy zsidó bankcég áll és egy zsidó mérnök építette a pennsylvaniai alagutat.

Kereszténnyé lesz-e a zsidó? Azt hiszem, hogy nem, vagy legalább is nem nagyobb számban. Az ifjú zsidó tanul, pénzt keres, szociális problémák iránt érdeklődik, sokan közülük kimondottan szocialisták, de nem tér át a keresztény vallásra. Nem a kereszténység, hanem a keresztények riasztják vissza. Amit a keresztényektől szenvedtek Európában, minket is visszarettenének, ha az ő helyükben volnánk.

Amerika még nem tökéletes a türeltségben — emberiségben pedig soha sem lesz az. De mégis tízezerszer jobb a helyzet, mint Oroszországban, vagy Középeurópában, ahonnan rengeteg zsidó menekült. Adja meg a zsidónak a nem-zsidó lehetőségeit, a négernek a fehér, ember lehetőségeit, a nőnek a férfi, a szegénynek a gazdag lehetőségeit és ők nagy dolgokat fognak véghezvinni. Amerika ezt adja a zsidónak!

Mi, keresztények a zsidók Istenét imádjuk, ahogy Krisztus tolmácsolta őt. A zsidó iratok, az Ó-Testamentum az Ember történetével kezdődik, nem pusztán csak a zsidók történetével. A mi keresztény vallásunk a zsidókon alapult és a judaizmuson. A mi Új Testamentumunk valamennyi könyvét zsidók írták, kivéve valószínűleg Lukács és az Apostolok írásait.

Az én textusomat is egy kis zsidó sátorkészítő írta. Simon Péter, akihez Krisztus mondta: Erre a sziklára építem az én templomomat. A naptárunk alapja egy zsidó születésnapja és a mi legnagyobb, legkedvesebb ünnepünk középpontjában egy kis zsidó gyermek jászol-bölcsője áll. A föld ötszázmillió kereszténye egy zsidót imád: Jézust és kétszázmillió egy zsidónőt tisztel: Máriát.

Az mondhatnátok, nem beszéltem a zsidók hibáiról. Nem. Ez most nem tárgya az én beszédemnek. Ismerem a zsidók hibáit, ismerem erényeit, melyek meglepően hasonlítanak a keresztények hibáira és erényeire és amikor mérlegeltem őket, örvendek, hogy kezet nyújthatok az én mélyen emberi szomszédomnak, a zsidónak.

— A templomkörzetek egységes működése tárgyában Lederer Sándor dr. elnökhelyettes a következő köriratot intézte a templomkörzetek elnökségeihez:

A templomkörzeteknek f. évi szeptember hó 9-én tartott közös értekezletén megállapították azon irányelvek, amelyek szem előtt tartásával kívánjuk a templomkörzetek egységes működését. Ezek szerint a templomkörzetek működési feladata: a) odahatni és minden szükséges gyakorlati intézkedést megtenni arra nézve, hogy a templomkörzet területén lakó, minden zsidó a hitközösségnek tagja legyen; b) megszervezni a körzetek társadalmát a vallás törvényeinek megtartása tekintetében, különös súlyt helyezve az egyes családoknál arra, hogy az anyák és gyermekek bevonassanak a hitéletbe; c) megszervezni a körzetek területén a Talmud-Tóra iskolákat és odahatni, hogy minden iskolásfiú látogassa ezeket és hogy minden 13 éves fiú okvetlenül megtartsa a templomban a barmicvoh-avatást; d) megszervezni területén a nőegylet és leányegylet működését, őket állítva élére a templomkörzet területén szervezendő kulturális mozgalomnak.

Ezek a most körvonalazott feladatok eléggé igazolják, hogy mily nagy szerepét szánunk a körzeteknek a hitélet szilárdítására irányuló munkánkban és bizton reméljük, hogy célirányos munkával azon lesznek, hogy a hozzájuk fűzött reményeket beváltásuk.

— Az „Emberbarát” templomegylet 1920 november 7-én (vasárnap) a délutáni istentisztelet keretében ünnepli 13 éves fennállását és Rosenberg J. H. rabbijának 30 éves működési jubileumát.

Igy hal meg egy zsidó tudós...

A nap hidegen tündöklött a kék őszi égen, jeges szél simogatta a fariót s dúlt a megdermedt falevelek között. A temető didergett a nagy elhagyatottságban s a csendben, s valahol messze, már közeledett Szombat Hercegnőjének minden széppel ragyogó alakja a városhoz, amikor a kereszturi temetőben tíz-tizenöt ember elindult egy fekete deszkakoporsóval egy nyitott sír felé. Borzongva a téli napsütésben, szóltanul és nagyon szomorúan hallagtak a nyikorgó kerekű kocsis után. A késő őszi vastag, puha szőnyeget terített a lábuk alá lehullott falevelekből. Két kis virágcsokor tarkállott ki a ruhák sötétjéből. A „jelenvoltak” teljesen hiányoztak a gyászoló gyülekezetből. Nem volt közöttük egyetlen művész sem, muzsikus sem, tudós sem, a magyar kultúrát senkisé sem képviselte. Pedig a fekete deszkakoporsóban egy tudós pihent, egy lelkes és művelt, tehetséges és finom muzsikus, egy kellemes és vonzó író, nemes és érzelmes zsidó szív, magyar uri karakter, egy bájos, szerény, kedves ember, javíthatatlan álmodozó, valaki, aki csak a múltban élt, a magyar múltban; s a zsidó múltban, akinek a számára a Muzsika világa alkotta a realitást, egy szegény, nagyon szegény ember feküdt a koporsóban, aki azonban sohasem kért semmit senkitől, de két kézzel adta tudásának, tehetségének, szellemének kincseit mindenkinek, aki kért belőlük, valaki, akihez egyetemi tanárok és népszerű esztétikusok, befolyásos kritikusok és ifjú utánok egyformán fordultak tanácsért, mert voltak dolgok, amiket Magyarországon és talán az egész világon senki sem tudott nála jobban, egy naiv és jó, tehetséges és bölcs ember feküdt a fekete lakoporsóban, akit elfelejteni nem lehet sohasem: Fabó Bertalan.

A főpap: Hevesi Simon, a ravatal felett állván, elmondotta róla ragyogó beszédében élete nagy tetteit. Elmondotta, hogy magyar népdalgyűjteményét, az első európai színvonalon álló magyar népdalgyűjteményét, a Magyar Tudományos Akadémia adta ki, két kötetben s ez a népdalgyűjtemény, megjelenése után azonnal, teljesen elfogyott. Erkel születésének századik évfordulóját egy mesterien szerkesztett évkönyvvel ünnepelte meg s a magyar zenei történeti irodalomra alig ismer hasonló színvonalas kiadványt, a képanyaga különösen gazdag és értékes. Több érdekes tanulmányt is írt, így például a török népmuzsikáról. Megalapította a magyar zsidó múzeumot, amelynek haláláig hűséges őre volt s a zsidó tudományokban is jártas volt Fabó Bertalan. És a halotti beszédnek két nagyon igaz és nagyon szép mondatát is fel kell jegyeznünk. Az egyik arról szólt, hogy Fabó tudta, hogy a dolgoknak is van lelke s könnyei is vannak — sunt lacrimae rerum —, s hogy a dolgokhoz: a régi pergamenekhez, rég elhangzott melódiákhoz, régi képekhez őt, a zsidó múzeum megereméltjét és apostolát bensőbb és mélyebb viszony fűzte, mint az emberekhez. Hogy tudott gyönyörködni bennük s értett néma szavukból. Hogy átérezte a könnyeket, amelyek a zsidó régiségekhez tapadtak s megérezte a lelküket. Aminthogy átérezte a rég elporladt magyar urak és asszonyok szenvedéseit és szomorúságát alkották e csiszolt és kellemmel teljes szép léleknek. Élték, szomorkodtak, szerettek és vigadtak és akik igazi társaságát alkották e csiszolt és kellemmel teljes szép léleknek. A másik, amit a főpap mondott, a temetéséről szólt, kissé disztelen temetéséről, igazi zsidó temetéséről, arról, hogy azon nem jelentek meg a tudomány, a művészet, az irodalom, a magyar kultúra képviselői. Ők nincsenek itt, mondotta Hevesi Simon, de miként a legendabeli zsidó poétának, úgy Fabó Bertalanak is, koporsója után, láthatatlanul, azaz csak az ő számára láthatóan, maga Dávid király viszi a fantot... Bánatos héber melódiák, melankóliás zsidó zselé- és sirva-vigadó magyar hallgatók szolgáltatták a kísértő muzsikát az éjtelhez, mondotta a főpap. A sírhoz azonban csak a szomorú héber énekek kísérték el.

Es néhány zsidó, két-három barát, más senki... Pedig Fabó Bertalan, akinek már a dédapja is híres nyírségi birtokos volt, akinek a családi vagyona igazi magyar módon uszott el az ősök kezén, nemcsak a zsidóságért, de a magyarságért is dolgozott. A magyar népdalokat gyűjtötte, az Erkel megelőző korabeli magyar muzsikuskok meséibe, mondákba vesző alakjainak rejtelmes élete után kutatót, még pedig eredményesen, a magyar biedermeier-társadalom élete érdekelte s magyar író magyar népszárművből írta azt a munkáját, amelyet a legeslegjobbban szeretett, egy magyar operát. Magyar népdalmotívumokból épült az a

valami — A szökött katona, — a magyar dalművészt stílusát kereste benne Fabó Bertalan és egy új és művészi stílust meg is alkotott benne. A zongorakivonata kész. A szökött katonának, hangszerelésre vár. Vajjon eljut-e valaha a magyar közönség fülébe? És az utolsó cikke is magyar muzsikusról szól: Lavottáról. A centennárium alkalmakor elvitte a cikket Vészi Józsefhez. Vészi mindig megbecsülte Fabó új adatokban rendszerint gazdag tanulmányait, most azonban szabadkozott: a papírhiány lehetetlenné teszi, hogy tárcákat közöljön, mondotta. Kár, felelte Fabó, mert ez az én utolsó cikkem. A tárca másnap megjelent a Pester Lloyd-ban.

Tudta, hogy már nem bírja sokáig. Csontoszu emésztette és talán meg is lehetett volna menteni, ha idejében megoperálták. De — szegény leírni! — nem volt pénze az operációra és ő egyrészt büszke volt ahhoz, hogy kérjen, másrészt ildomos férfin volt ez a táblabíró-modoru, táblabíró-lelkületű civikeres zsidó muzsuzsi ór, ildomos férfin, aki gondosan óvakodott attól, hogy valakit is terheljen a saját bajával, hogy ilyen ildomtalan szavakkal zavarja meg a kellemes társalgást, mint: csontoszu. Inkább hallgatott és szenvedett és nyitott szemmel ment a sír felé. A barátai későn ébredtek tudatára a bajnak s amikor nagynehezen és apró ravaszkodások segítségével el tudták fogadtatni véle az operációhoz szükséges pénzt, már késő volt.

A nyitott sírnál Mezey Ferenc dr. mondott bucsuztatót. Nem ilyen lenne a temetésed, mondotta, ha nem zsidó-temetőben tennének örök nyugalomra. De — mi hozzáteszünk — más temetési közönség részvétele illett volna Fabó Bertalanhoz. Illett volna — például — ha ott maradtak volna néhányan ama százötven autómobil tulajdonosai közül is, akik egy tragikus körülmények között elhalt fiatal bankigazgatót kísérték ki utolsó útjára Fabóval egyidőben, pénteken délután, vagy ha megjelentek volna Fabó Bertalan koporsója körül azok az emberek, akik a magyar zenei kultúra lovagjaként ágnak a nagy nyilvánosság-előtt, amelynek Fabó Bertalan egyik mestere volt.

Ha tolokocsin vitték is ki a sírhoz a koporsóját, ha nem volt is, aki kaddist mondjon érte, nem baj: a tiszta élet örömagában hordja jutalmát.

Abban a parcellában s abban a sorban, amelybe temették, az első sírkő egy kopott, repedt, régi márvány. Az áll rajta, hogy Rózsavölgyi (Rosenthal) Márk fekszik alatta, ama vén bohém, akiről Petőfi Sándor azt írta, hogy ő ismerte a legjobban a magyar nép lelkét. Ezt a Rózsavölgyit s korát viszont Fabó Bertalan ismerte a legjobban s miközben tiszta és uri, dallal és szellemmel teli lelke reptül a hideg őszi délután, fel a magas Égbe, Rózsavölgyi Márk és cimborái: Lavotta, Csermák, Bihari, meg a többiek elkísérik bizton, édes és borzongós, régi nőfakkal az Ur trónusának zsámolya elébe.

Haza!

— Levél Nikolsk Ussuriskból. —

On active service
with the
American Expeditionary Force.

Kedves Jolánkám!

... Noha pesszimista vagyok, mégis azt remélem, hogy decemberi hangversenyedre már otthon lehetek, Budapesten. Attól tartok, hogy kivándorlok Amerikába? Nem, kedvesem, erről szó sincsen. Megtehetném, hiszen amerikai rokonaim egyre hívnak. tárt karokkal fogadnának, de én haza akarok menni! Haza! Minden áron! Haza akarok menni Budapestre még akkor is, ha ott utcát kell sepernem! A munka, bárminő legyen is az, nem riasztja vissza a hadifoglyot. Dolgozni, aki nem tudott, az is megtanult a hadifogságban, s aki Nikolsk Ussuriskban töltött néhány évet, annak igényei nincsenek többé, semmifélek sem. Csak egyet kívánunk valamennyien: hazamenni, otthon lenni minél hamarabb! Hogy a helyzet otthon nem rózsás? Tudom. Hiszen könnyű akkor otthon lenni, ha otthon jó élet van. Aki azonban igaz magyar ember, az éppen akkor kívánczik haza, amikor tudja, hogy az ország beteg és nehéz sebeiből kell kigyógyi-

tani... Mi itt mindenről értesültünk, mindenről, ami szép hazánkban történt. Tudjuk, hogy sajnós, sokat szenvedtetek, nélkülöztetek. Nem baj! Csak kitartás! Lesz még szülő lány kenyérrel, fog még a magyar is kardot kötni, de akkorra mi is ott akarunk ám lenni és ott leszünk is, ha a jó Isten és az amerikaiak megsegítenek. Csak egytől félek: attól, hogy ha átlépek az otthon küszöbét, az örömtől megzavarodom, édes Jolánkám...

Ezt a levelet Radics Arthur ujjpesti zsidó fiu, tartalékos tiszt írja Nikolsk Ussuriskból (via Vladivostok, Siberia Russia, II. Trsp., Russ. Lager), ahol a múlt télen, 52 fok hidegben, ablaktalan tábarakban keze-lába lefagyott.

— Az újszülött zsidó gyermekek névadása immár folyamatban van a templomokban és a meghatóan szép szertartás valóban arra van hivatva, hogy erősítse és mélyítse a családok vallásosságát. Különösen emeli a névadás ünnepiességét, hogy szinte kapcsolatos a barmicvoh-avatás magasztos aktusával, amennyiben az avató rabbi, elvégezvén a barmicvoh avatást, máris végezi az újszülött névadásának szép imáját és így ezek a gyönyörű családi ünnepélyek mintegy egymásba kapcsolódnak. Lederer Sándor dr. elnökhelyettes, szertartási előjáró utasítást dolgozott ki az újszülött gyermekek névadásánál követendő eljárásra, amely a következő intézkedéseket tartalmazza:

1. Az ünnepiesség névadás a következő templomokban történik: 1. A Dohány-utcai templomban. 2. A Rombach-utcai templomban. 3. Az Aréna-uti (55. sz. a.) templomban. 4. A Páva-utcai templomban. 5. A Csáky-utcai templomban. 6. A Bethlen-utcai (Siketnéma-k intézete) templomban. 7. Az Aréna-uti (7. sz. a.) templomban. 8. A zuglói templomban. 9. A Téli-téri (1-3. sz. a.) templomban. — 2. A jelentkezés legkésőbb három nappal a névadási szombat előtt történjen az illető templom gondnokánál. A jelentkezéskor bemondandó a szülők és az újszülött gyermek heber és magyar neve. A jelentkezés díjtalan. 3. Minden, egyházilag is megkötött házasságból született, mindkét nembeji gyermek bejelentendő ünnepi névadásra. Fiúgyermek a circumcisio megtörténte után. 4. Ha a gyermek atyja vagy férfi rokona a névadás Szombatján a Tóra elő kíván járulni, avagy ha Tórához való felhívás nélkül Miscbérach-t kíván mondani, ez is bejelentendő a gondnoknál.

Bloch József Sámuel, a zsidóság harcosa.

— Hetvenedik születésnapja alkalmából. —

Az Oesterreichische Wochenschrift európa-szerte ismert nevű szerkesztője november 20-án ünnepi hetvenedik születésnapját. A tudós szerkesztőt, aki mint rabbi és hirodalmi képviselő is nagy tudással, sok idealizmussal és férfias eréllyel szolgálta a zsidóság ügyét, tanítványai és tisztelői meleg ünneplésben részesítik abból az alkalomból, hogy belépett a patriarkák korába. A küzdelmes ifjuság után, sajnós, nem nyugodt és derűs öregség jutott Blochuak osztályrészül. A zsidóság publicistái ma keményebb harcokkal állnak szemben, mint a félszázad előtti nemzedék harcosai. Blochnak nemcsak azt kellett megélnie, hogy ifjusága heves küzdelmeinek eredményét, az utolsó husz-harminc esztendő viszonylagos nyugalomát, újabb viharok váltották fel, hanem látnia kell azt is, hogy a tudásnak, a tiszta hevületnek, az egyéni — azt szeretnék mondani, hősi — harcmódnak azok az eszközei, melyekkel ő harcolt: egy tiszteltreméltó múlt emlékeivé lettek. A mai harcok nem egyéneknek, hanem tömegeknek a harcai. Blochnak tudós és nemes hősi alakja éppen úgy a történelemé, mint Szabolcsi Miksaé, akivel meleg barátság fűzte

össze, akivel közösen egyenlő fegyverekkel harcoltak, egy időben, abban a vallási természetű vádakkal telített légkörben, melyet a zsidóság számára a Tiszaeszlár utáni esztendő jelentettek. Az új idők új harcosainak hődotát küldjük a pátriarkakori Bloch József Sámuelnek, a tudós zsidó szerkesztőnek, akiben hálával és kegyelettel tiszteljük a mai harcaink bátor és derék előfutárját, önfeláldozó és lankadatlan uttörőjét.

Bloch József Sámuel mélységes nyomor földjének szülötte. Duklán, a kis kárpáti városkában született 1850-ben. Már gyermekkorában az üldözés és sanyargatás légköre vették körül. Bizonyára első benyomásai nevelték arra, hogy az elnyomott zsidóság harcosává legyen. Alig volt tizenöt esztendő, mikor tudásvágya kiűzte őt kis szülővárosából. Lembergbe ment, hol a híres gáon, Rabbi Nathansohn Sámuel József lábainál tanult. Csakhamar a híres mester legjobb növendékévé küzdötte fel magát. Innen Eisenstadtba ment, ahol mint dr. Hildesheimer Izrael tanítványa folytatta tanulmányait. Míg első mesterénél a rabbinikus tudományokban szerzett bő és alapos ismereteket, Hildesheimernél a modern zsidó tudományt sajátította el. A duklai chasszideusok sohasem tudták megbocsájtani, hogy az első eminensük, német rabbi iskolájába ment tanulni.

Papi pályáját Németországban kezdte meg, majd Floridsdorfbá, — mely akkor még nem tartozott Bécshez — hívták meg rabbinak. Itt tűnt fel először lángoló és mélyen szántó templomi beszédeivel. A nyolcvanas évek elején Schreiber krakói főrabbi halálával megüresedvén a kolomea—snyatin—buczaczi választókerület, a zsidó lakosság, nagy akadályok leküzdése után Meisels-szel szemben, ki a lengyelség házi-zsidója volt, Blochnak juttatta a kerület mandátumát. Mint fiatal képviselő nyomban súlyos harcokkal találta magát szemben. A vérvád hazugsága akkor élte virágkorát. Minden oldalról „Tiszaeszlár” vádját kiáltották feléje. A vérvád meséjén fellángolt antiszemitizmusnak Németországban Stöcker, Magyarországon Istóczy, Ausztriában Vergani és Deckert voltak a vezetők. Az osztrák parlamentben nagy viharokat vert a vérvád és az antiszemitizmus kérdése. A zsidóság mindenütt a védekezés passzív álláspontjára helyezkedett. Bloch belátta, hogy a leghelyesebb védekezés a támadás. Merész elszánt-sággal támadt tehát a galád hazugság ellen. Bebizonyította, hogy a jezsuitákat is megvádolták volt azzal, hogy vallási célokra gyermekek vérére van szükségük. Mikor Rohling tanár, Briman Justus apostata segítségével nyilvánosan felvetette a vérvádat és esküvel erősítette, hogy a zsidó szent iratokban annak nyoma van: Bloch a parlamentben és folyóiratban nyilvánosan hamisítással vádolta őt. Rohling bíróság előtti ke-reste igazát, de a per is Bloch győzelmével végződött. Hasonló harcot vívott Deckert ellen is, aki egy másik apostatára, Mayer Pálra, támaszkodva vetette fel a vérvád meséjét. Ebben az afférben is fényes győzelmet aratott. A következő birodalmi választásoknál Byk Emil dr.-t léptették fel Blochkal szemben. Hívei, az előzőnél hevesebb harcok árán is, meg tudták tartani mandátumát.

Szerkesztői tevékenységének örök emléke lesz a közel negyven esztendő Oesterreichische Wochenschrift, melyet szerkesztője nevével kapcsolatban ismernek az egész művelt világon. 1882-ben alapította Bloch népszerű hetilapját, mely Ausztriában általános elterjedettségnek örvendett. Egyénisége, nagy tudása, szeretetreméltósága és jótékonytsága a tisztelőkön felül sok barátot is szereztek az öreg urnak.

Akik a zsidó apologetika élelméjü és nagy tudással megírt, szellemes írásait szeretik, sok élvezettel fognak meríteni a publicisztikai értékeknek abból a kincseshányájából, melyet Bloch több mint negyven esztendő alatt összehordott. Egyelőre az erkölcsi bátorság és a jellemnek a fényessége az, amit az új harcokra jelvényül átveszünk és követendő mintaképpel megtartunk a Bloch József Sámuel tiszteletreméltó és felejt-hetetlen régi harcos gárdájától.

— A zsidó gyermekek intelligenciájáról. A Néptanítók Lapjának 1920 október 21-én megjelent 40—43. számába Nagy László cikket írt *A zsidó gyermekek értelmisége és fejlődése* címmel. A cikk nyilvánvalóan azzal a tendenciával íródott, hogy a zsidó gyerekek nagyobb értelmiségének és értelmiségük gyorsabb fejlődésének tényét benne megcáfolják. Ezzel szemben a cikkben a következőket olvassuk:

„Yerkes Baltimorében ir tanulókat hasonlított össze zsidókkal. Az eredmény jelentéktelen fölény volt. Az európai kutatások közül a leghíresebbek a *Nemecsek Ottokár* vizsgálatai, aki az iskolai bizonyítványok alapján állította össze adatait. (Zeitschrift für Kinderforschung, XX. évf.) Azt találta, hogy a zsidó tanulók a nyelvi szakmákban, a matematikában, fizikában, kémiában és a kereskedelmi-jogi ismeretekben nagyobb eredményeket tudnak felmutatni a keresztényeknél. *Nemecsek* ebből azt állapítja meg, hogy a zsidó gyermekek elvonó elméleti képessége, továbbá írásbeli és szóbeli kifejező készsége gyorsabban fejlődik a keresztényekénél. *Nemecsek* kutatásai arra készítettek dr. Scheibner és dr. Deuchlert Németországban, hogy alaposan vizsgálják a zsidó gyermekek fejlődésének kérdését. (Zeitschrift f. Pädagogische Psychologie, XVII. és XVIII. évf.) Osztálybizonyítványok gondos adatai alapján pontos számításokat végeztek s azt találták, hogy az illető közép-németországi nagy városban általában nem állapítható meg a zsidó leánytanulók magasabb intelligenciája a keresztények felett, legföljebb gyorsabb fejlődésről lehet szó. Scheibner a fölényt annak az igyekezetnek tulajdonítja, amellyel a zsidó szülők arra ösztökélik gyermekeiket, hogy az iskolai szabályokat pontosan kövessék, valamint a tanulók igen élénk becsvágyának és versenyző kedvének.

• Sajnos, nekünk magyaroknak még nincsenek idevonatkozó adatszerű vizsgálataink. A magam és a mások egyéni tapasztalatai alapján azonban azt hiszem, mi is olyasféle eredményeket kapnánk, mint a németek.”

A ferencvárosiak temploma.

A ferencvárosi templomkörzet tagjai elhatározták, hogy a Páva-utcai imaház helyén ezeröttszáz férőhelyes templomot építenek. A költségek előteremtése céljából elhatározták, hogy a templomszékeket előre bérbeadják. Vasárnap a bérbeadás kérdésében ülésre hívták össze a körzet tagjait. A gyűlésen, amelyet a templomban tartottak meg, Zahler Emil dr. elnök gyönyörű szavakkal emlékezett meg a minap elhunyt Springer Ferencről, a IX. ker. országgyűlési képviselőjéről. Springer a ferencvárosiaknak vezére volt, összetartásra, festvérségre nevelte híveit és csak a közelmúltban mutatta meg liberális és keresztényi szeretetének nemes példáját, amikor kilépett a Ferencvárosi Polgári Körből, mert az kizárta tagjai sorából a zsidókat. A költői emlékbeszéd mély hatást keltett a gyűlekezeten.

A templomjegyek bérbeadása terén a körzet vezetői hatalmas eredményeket értek el, úgy hogy az új templom építése még a télen megkezdődhetik. A körzet kulturabizottsága elrendelte a héber nyelv tanítását, ami vasárnap meg is kezdődött és annak ellenőrzésére bizottságot alakított. Elhatározta a bizottság azt is, hogy november első felében kulturestélyt rendez.

— Elég volt a gyűlölködésből! (Zsidó tanító jubileuma.) A körmendi izr. hitközség okt. 24-én ünnepelte Wurmfeld Ignác igazgató-tanító 40 évi tanítói jubileumát. Az ünnepély fényes istentisztelettel vette kezdetét, amelyen a helybeli keresztény „Dalos Egyesület” is résztvett és amely alkalommal Krausz Ignác dr. főrabbi magas szárnyalású beszédben méltatta az ünnepelt tanító érdemeit. Az istentiszteleten résztvett az egész hitközség Grünbaum Béla hitközségi elnök vezetésével, az iskolaszék, a tanuló ifjuság, a chevra kadisa, a nőegylet, az emberbaráti egylet, az ipariskola, a tűzoltóság és a város nagyszámú keresztény intelligenciája. Az istentisztelet után következett a tulajdonképpen ünnepély, amelyen a már nevezett testületeken

hanem járták a kunyhókat, bérkaszányákat, tömeglakásokat, szalmán, meg a hideg padlón fekvő, szenvedő, beteg embereknek nyújtották azt a segítséget, amire véges emberi erő és a korlátolt orvosi tudomány képes. Bőkezűen nem fizették őket, busás honoráriumokra nem számíthattak, hanem dolgoztak és gyógyítottak, annyi pénzért, amennyit a főváros fizetett érte. Panasz nem volt ellenük, csak elismeréssel adóztak nekik, de nem választották meg őket, mert jó orvosok ugyan, — ami nálán megbocsátható, — de zsidók, ami jóvátehetetlen bűn.

Add, Isten, add . . .

Add, Isten, add,

Ne legyen ember itt,

Kinek lelkében holt emlék a hit,

Kinek szívében bus közöny lakik.

Kit elfogultság, gyűlölet vakít.

Add, Isten, add.

Add, Isten, add.

Hogy lelkeink felett

Honoljon jóság, hűség, szeretet,

Szelid bocsánat rut bosszu helyett,

Igazság osszon köztünk szerepet.

Add, Isten, add,

Add, Isten, add,

Hogy bölcs megértés napja hintse szét

Aranysugáru, áldott melegét.

Tűnjön az árny, oszoljon a setét,

És testvér nyújtsa testvérnek kezét.

Add, Isten, add.

Andor Gyula.

Arany János, Trefort, Kopácsy hercegprimás, Horváth István, Tóth Béla a magyar zsidóról.

Tóth Béla irodalmi becsü gyűjteményét, a Magyar Anekdótakincs-et böngészgetjük. Lélekemelő olvasmány a szomorúságok és csapások e sötét napjaiban. A régi magyar dicsőség szárnyai suhognak fölöttünk, verőfény arad arcunkba a mosolygó betűkből, melyek a nemzeti nagyság egy-egy héroszának, olykor csak szerény nap-számosának valamely híres mondását, érdekes kalandját, adomás históriáját éneklük meg. Minket, magyar zsidókat, elsősorban a könyv magyar-zsidó vonatkozásai érintenek. Mielőtt egy-két jellemző, a régi — de reméljük, nem örökre eltűnt — Nagy-Magyarország egész lelkivilágába éles fényt vető idézetet közölnénk, bevezetőnek Tóth Béla egy eddig ismeretlen levelét adjuk. A nagytudású, hatalmasan magyar érzésű író Barna Izidorhoz, a Budapesti Hírlap és az Esti Újság néhai kitűnő szerkesztőjéhez intézte ezt a levelet. 1903-ban írta, október 14-én, szokása szerint gépirással, Efendi aláírással (ez volt becéző bohémneve) és „Édes Dórim” megszólítással. Néhány, teljesen intim — és trefásan zsargon-szavakkal kevert bevezető mondat után — ezt írja Tóth Béla:

„Rossz vén kutya vagyok, mert sok hitet vesztettem mindenben; de hogy Zilahi bácsi, no meg egy kicsit te is öltetek ki belőlem a . . . -i nevelésem révén lelkembe lopott buta és gaz antisémit, az valóság. Még az édesapámnak sem volt ennyi ereje. Neki, akit Berczik Árpád a „Kávéforrás”-ban úgy hívott: a nagy zsidász. Érzem, hogy már úgy sem élek soká, mert vesehajom lefolyása bizonyos; tegyen hát ez a type-writing tanuságot arról, hogy életem igaz utjára, a liberalizmusra, édesapám

ösvényére, nem az ő szava vitt engemet, hanem a becsületos magyar zsidók szemlélete. A tapasztalat. A tapasztalatból következő tudományos meggyőződés. Jók vagyatok, öreg Dóri, jobbak, becsesebbek az egész-nál, amely most itt garázdálkodik. Ezért vagyok én szabadkőműves, kö és műves nélkül. S ezért hiszem, hogy profán munkámon a V. E. N. É. M.-nek áldása kell, hogy legyen.”

(Tóth Béla édesatyja tudvalevően Tóth Kálmán, a híres népköltő és színműíró.)

A Magyar Anekdótakincs V. kötetében a 171. lapon

„Arany János haragja”

cimen olvassuk ezt a történetet, amely a Pesti Hírlap 1882-iki évfolyamában jelent meg eredetileg:

„Az ötvenes években, nagykorósi tanárkodása alatt, egy Atki Antal nevű zsidó tanítványa volt, kit szorgalma s derék magaviselete miatt igen kedvelt. A nagykorósi diákok gyűlölték a zsidókat, s ezért a kedvelt tanítvány, kinek szerencsés arca nem árulta el a semita származást, csak olyan vastagnyaku kálvinistának vallotta magát, mint akármelyik társa.

Egy napon azonban kisült, hogy csak szerepet játszott, amire aztán egész összeesküvést forralt a diákság, hogy megbüntesse a szineskedőt, ki zsidó léteire buzgón eljár a református templomba.

Délután már a fórumon lesték társai, s amint belépett az osztályba, a két legerősebb köpenyét ráteríté, a többi meg ütötte-verte, ki ököllel, ki léniával. A szegény zsidófiu kiabált, de mindhiába; a diákság csak annál jobban püfölte, sőt néhányan elkiálták: „Üssétek agyon!”

Ebben a pillanatban lépett be Arany János. A fiuk szétugrottak s szégyenkezve siettek helyökre, mert tanárukat rendkívül szerették. A költő szelid pillantást vetett a megsanyargatott zsidó fiura, aztán megfordult s szó nélkül elhagyta a termet.

A megijedt ifjuság azt hitte, hogy most példás büntetés vár rá. De Arany János nem tért vissza. Sőt meglepetve látták, hogy a haragvó tanár másnap se néz feléjük; az egész lecke-órát egyedül töltötték.

A fiuk elbusultak, amikor harmad- és negyednapra sem láthatták szeretett tanárukat, tanácskozásra gyűltek össze, miként engeszteljék meg. A hetedik osztály egy küldöttsége végre elment Arany Jánoshoz, s előadta kérelmét, hogy előadásait kezdje meg újra. A tanár hidegen nézett végig rajtuk, s azt mondta:

— Olyan osztályt, mely valakit a vallása miatt bánt, én nem tanítok!

S ezzel otthagya őket. Másnap még nagyobb küldöttség ment lakására; de ezt el sem fogadta a költő. A megszegyenített és levert tanulók erre a tanári kar-nak esedeztek, hogy legyen közbenjáró. Ez használt. A diákság ünnepet rögtönzött arra az alkalomra, hogy tanára megbocsátott és ismét elfoglalta a katedrát. E megindító jelenetben mindenki érezte, hogy Arany János nagy ember.”

„Trefort és a zsidók”

cimen az ötödik kötet 363. lapján olvassuk:

„Tudvalevő dolog, hogy Trefort Ágoston, mint kultuszminiszter nem igen nevezett ki zsidót tanárnak. Egyszer Ágai Adolf, kit Trefort nagyon kedvelt, szót tesz nála egy pályázó érdekében.

— Nem lehet azt kinevezni, kérem, mert . . . mert . . .

— De kegyelmes uram, hiszen a legjobban kvalifikált valamennyi pályázó közül.

— Jaj kérem, ha mindig a legjobban kvalifikáltat nézné az ember, akkor igen sok zsidót kellene kinevezni!”

Horvát Istvánról.

a „nagy tudományu és lelkes“ magyarról ezt jegyzi föl Tóth Béla a harmadik kötet 35. lapján, egyik tanítványa, dr. Popper Alajos elbeszélése alapján:

„A vizsgálatokon szokás szerint téziseket huztak. Miután egyszer ő (Popper) a magáéra megfelelt, megszólalt a jó öreg délibábos nyelvész:

— No öcsém, még tézek föl magának egy kérdést. Mondja meg nekem, ki volt a magyarok első történetírója?

Popper a lehető legnagyobb lelkinyugalommal rámondja: Anonymus.

— Ugyan menjen már, gondolkozzék csak!

Nem találta ki sehogysem.

— Hát megmondom magam. Mózes volt a legelső. A Pentateuch pedig a legrégebb magyar történet, miután tudjuk, a zsidók is magyarok voltak...

„Kopácsy József hercegprimás“

cimen ezt a históriát örökíti meg a harmadik kötet (47. lap) „a soha nem hunyázkodó, büszke főpapról“:

„Kopácsy a herendi porcellán-gyártó Fischer Móricnak kitünő pártfogója volt és egyik megrendelést a másik után tette, hogy a nagyszorgalmu embernek minél több ösztönt adjon. Ezt valaki megirigyelte s folyton ármánykodott Fischer ellen. Kopácsy végre megunt a dolgot s föltette magában, hogy az áskálódót megszégyeníti.

— Méltóságod csak mindenáron előre tolja azt az embert? — szólt egyszer ismét újra Fischer ellensége.

— Tehát uraságod Fischert nem becsüli? — kérdi Kopácsy.

— Őszintén szólva, nem.

— Legalább mondja meg az okot.

— Elég abból annyi, hogy ez az ember — zsidó.

— Csak annyi a baj? — mondja Kopácsy, s karonfogván emberét, az átellenben lógó gyönyörű Krisztusképre mutat:

— Tudja az ur, ki ez?

— Hogyne, ez a Megváltó.

— Micsoda nemzetbeli volt?

— Zsidó.

— Ha egyéb okot nem tud az ur Fischer ellen, akkor megengedi, hogy ezt a jeles magyar művészt ezentul is támogassam.

*

...Egykor nem is olyan régen, így beszéltek a zsidóról a nagy magyarok.

A két antiszemita.

Irta: Solem Alejchem.*

Berland Miksa sokat volt uton. Ezenle többször utazott Lodzból Moszkvába és Moszkvából Lodzba. A vasúti vendéglők összes pincéreit ismerte és bizalmas viszonyban állt a kalauzokkal. Utazgatásai közben a keleti kormányzóságokba is elvetődött, ahol zsidók nem tartózkodhattak huszonnégy óránál hosszabb ideig és nem egyszer gyűlt meg a baja a rendőrséggel, amelyetől sok megaláztatást és bosszúságot kellett elszenvednie, a zsidóság miatt. A rendőrség nem azért űrt borsot barátunk orra alá, mert a zsidóság él, van, létezik, hanem azért, mert szerencsétlenségére, ő, Berland Miksa is zsidó volt és pedig nemcsak zsidó volt, hanem meg is látszott rajta, hogy zsidó, hogy az Uristen őt képe mására teremtette és mert képe mására teremtette, megajándékozta csillogó, koromfekete, jellegzetesen zsidó szemmel, göndör, fekete, jellegzetesen zsidó hajjal, a legjellegzetesebb zsidó kiejtéssel, végül: egy orral, amelyhez hasztalan kereshénk jelzőket.

*) A nemrég elhunyt nagy orosz-zsidó humorista egyik náunk ismeretlen vidám kis remekét mutatjuk ma be az olvasónak.

Mindezek betetőzéseül hőstünk olyan foglalkozást űzött, amely elkerülhetetlenné tette, hogy az orrát mindenütt mutogassa. Hőstünk ugyanis abból állt, hogy bejárta a félországot és ahol megjelent, ott beszélt, beszélt végkimerülésig, szegény Berland Miksa — kereskedelmi utazó volt.

Noha mindent elkövetett, feláldozta a szakállát, fölfelé pödörte a bajuszát s annyi gondal csinosította magát, mint egy fiatal leány, megnövesztette a körmeit, fantasztikus nyakkendőket viselt, amelyek csak egyetlenegy példányban léteztek az egész világon, hozzá szokott a vasúti vendéglők ételéhez és csak egyszer káromkodott, akkor, amikor először tettek elébe sertéssültet, mégis minden fáradozása ellenére sem sikerült tévedésbe ejteni embertársait a származása felől. Felismerték! Felismerték, mint a rossz pénzt, felismerték, mint a megbélyegzett Kaínt és léptenyomon éreztették vele, hogy felismerték, hogy tudják: ki és mi ő. Mit mondjak még? Nagyon sajnálatraméltó ember volt szegény Berland Miksa.

Ha azt mondom, hogy Miksa már kisenevi utazása előtt is sajnálatraméltó ember volt, ki kell jelentenem, hogy miután Kisenevből visszaérkezett, nem volt nála szerencsétlenebb az egész világon. Csak az tudja, milyen pokoli kín, ha szívünk mély fájdalommal rejt és azért szégyenkezünk kell, aki átszenvedte ezt a gyötrelmet.

Miksa ugy szégyelte magát Kisenevét, mintha az övé lett volna a város. Mintha csak a bosszantására történt volna, a véletlen ugy hozta magával, hogy nem sokkal a kisenevi események lezajlása után Besszarábiába küldte ki a főnöke. Érezte, hogy új szenvedések várnak reá. Előre tudta, hogy Besszarábiában a zsidók el fogják árasztani körülményes és részletes elbeszéléseikkel, siránkozásaikkal és panaszaikkal, a keresztények viszont gunyos megjegyzésekkel fogják keseríteni az életét. Minél jobban közeledett Kisenevhez, annál jobban szerelett volna elmenekülni saját maga elől.

A vonat megállt. Eleinte benn akart maradni a fulkéjében, de aztán megváltozott a terve és a többi utasokkal együtt kiszállt. Az étterembe ment és mintha a legjobb hangulatban lenne, egy stamperli pálinkát rendelt és egy nagy ümbiszt, olyan püspökfalatokból, amelyek zsidók számára tulajdonképen tilosak, azután rágyújtott egy cigarettára és az újságelárusító asztalához lépett.

Az első, ami a szemébe ötlött: «A Zászló» című finom antiszemita újság volt, amely Krussewan mester, egy előkelő pogromvezér, szerkesztésében jelent meg. A lapot rendszerint senki sem vásárolta, egy ember se volt rá kíváncsi. A zsidók nem olvasták, mert gyalázatosságokkal volt tele, a keresztények viszont már torkig voltak vele. «A Zászló» békén pihent és csak arra szolgált, hogy eszébe juttassa az emberiségnek, hogy van, él, létezik egy Krussewan nevezetű férfiú, aki nem pihen és nem nyugszik addig, amíg meg nem találta azt a szert, amely a világot megszabadítja legrettenetesebb betegségétől: a zsidóságtól.

Mindezek után teljesen érthető, hogy az újságáros leplezetlen csodálkozással tekintett Miksára, amikor az tőle «A Zászló»-t kérte. De miért is kérte? Milyen célja volt vele? Azzal a céllal kérte, amellyel az előbb a vendéglő-

Nem rendelte még meg

Az Egyenlőség Évkönyve és Naptárát
az 1920/21 — 5681. évre?

Szerkeszti: Dr. Szabolcsi Lajos.

Megjelenik november hó végén.

Ara 60 kor.

Megrendelhető az összeg előzetes befizetése ellenében kizárólag

az EGYENLŐSÉG hirdetési osztályánál,
mely a Naptár expedícióját intézi,
Budapest, VI., Kertész-utca 16. szám.

Szíveskedjék a címre ügyelni!

ben nákot rendelt? vagy azért kérte, mert valóban kíváncsi volt rá, hogy mit is Krussewan mester, ez a komisz kútya, a zsidókról?

Átment a köztudatba, hogy az antiszemita lapokat főként a zsidók olvassák. Az antiszemita lapkiadók ezt nagyon jól tudják, de azt tartják, hogy a zsidók, ha semmirevalók is, a pénzüknek azonban nincs szaga.

Miksa, ki nem volt nagy jellem, miután megvette a «A Zászló»-t, visszament a vasuti fülkébe, elnyult a padon, belakartta magát az újsággal, mint egy plaiddel és ezt gondolta:

— Mit gondolna egy zsidó, ha ide belépne és látná, hogy a fülkében egy ember fekszik, aki «A Zászló»-val takarózik? Mit gondolna? Semmiesetre sem gondolná azt, hogy aki itt fekszik a padon, az: zsidó. Ma éjszakára tehát meg fogok szabadulni a zsidóktól és úgy fogok aludni, mint egy király.

Ezt gondolta barátunk és, hogy senki föl ne ismerhesse végzetes külsejéről, «A Zászló»-val belakartta haját, szemét, orrát: az Uristen egész képemását. Azután elképzelve: éjjel, egyszerre csak beszáll a kocsi egy zsidó, nagy podgyászszal a kezében, helyet keres, meglátja a padon alvó férfit, aki «A Zászló»-val takarózik, meglátja és arra gondol, hogy alighanem egy előkelő keresztény, a zsidók félelmetes ellensége, talán a nagy Krussewan fekszik előtte élelnagyságban: azzal máris szedi a sátorfáját, megfordul, háromszor kiköp és magára hagyja Miksánkat, aki édesen szendereg reggelig, mint egy geróf.

Ha az ember jól evett, jól ivott, elszitt egy szivart és kényelmesen, mint egy geróf, hanyatt fekszik, csakhamar elálmosodik és mély álomba merül. Szusz! Csitt! Berland Miksa, az utazó hőstünk, aki Lodzból Moszkvába és Moszkvából Lodzba utazik, egyedül szunnyad a vasuti fülkében, «A Zászló» alatt, ne zavarjuk az álmát.

El kell ismernünk: Miksa ravasz férfiú volt, mégis másként történt minden, mint ahogy ő elgondolta.

Az ajtó kinyílt és lihegve belépett egy utas. Vastag, goromba fickó volt, aki helyet keresett magának, még a podgyászának és már majdnem elhelyezkedett, amikor megpillantotta Miksát és megpillantotta «A Zászló»-t. Eddig jól ment minden. Emberünk azonban nem fordult meg, nem hagyta el a fülkét, sőt! még csak ki sem köpött, hanem annál figyelmesebben szemlélte a görbe orru antiszemitát. Az újság ugyanis, miközben Miksa aludt, lecsuszott és az újság mögött félelmetes pompájában ragyogott elő a szégyenfolt, az áruló, a nágszerű, a félreismerhetetlen orr.

Az új utas mosolygó arccal nézte hőstünket, aztán lerakta podgyászát, kiszállt és néhány perc múlva «A Zászló» egy másik példányával a kezében tért vissza. Kinyitotta az egyik bőrdíjét, elővette a párnáját, papucsát, kölni vizes üvegét, kényelembe helyezte magát, elnyult a padon, cigarettára gyújtott és addig olvasta «A Zászló»-t, amíg az álomságtól le nem ragadtak a szemei. Csakhamar vidáman horkolt, amint az akárhányszor megesik, ha az ember éjszaka utazik, a vonat ide-oda dobálja a fekvőhelyén és a kerekek egyfolytában kattognak: tiddertderaktak, tiddertderaktak, tiddertderaktak, tak!

Ne zavarjuk a két zászlótartót álmaikban, ellenben ismerkedjünk meg a második utassal.

A második utas egy főfelügyelő volt... Nem: lovasági vagy tűzérési főfelügyelő és közigazgatási főfelügyelő sem. Egy biztosítótársaság «főfelügyelője» volt új barátunk, biztosítási ügynök, ami szintén nem utolsó dolog. Niemtsiknek hívták és Chajim volt a családi neve, Albertnek mondotta magát, ismerősei azonban Petinek szólították. Sic transit gloria mundi. Így lesz a hattyúból kacsa. Az a körülmény viszont, hogy Petinek hívták és hogy biztosítási főfelügyelő volt ökelme, mitsem változtatott azon a tényen, hogy zsidó volt, zsidó volt, mint a többi zsidók, sőt szerette is a zsidókat és rajongott a szombati zsidó halért, a zsidó asszonyokért és a zsidó viccekért.

El kell ismernünk, hogy zsidós viccei révén, ő, Niemtsik Peti is nagy kedveltségre, sőt hírnévre tett szert. Anekdotázás közben ugyan mindig azt erősítette, hogy az eset, amelyet elbeszél, vele történt meg, ezt azonban nem volt szabad tőle rossz néven vennünk, valamint azt sem, hogy feledékeny volt és minden alkalommal más helységet szerepeltetett a szóbanforgó anekdóta színhelye gyanánt. Niemtsik Peti nem ragaszkodott túlságosan az igazsághoz, néha tördített is egy keveset, szeretett, tisztesség ne essék mondván: hazudni. Ezt azt hisszük, nem is kellett volna külön hang-

súlyozni, minthogy már előbb megmondtuk, hogy Peti: ügynök volt. És, hogy az ügynökök milyen viszonyban állanak az igazmondással, azzal, úgy hiszem, mindenki tisztában van.

Forduljunk most a 2-es számú antiszemitától: Niemtsik Peti főfelügyelőtől, az 1-es számú antiszemita: Berland Miksa utazó felé.

Miksának rossz éjszakája volt. Alighanem a vendéglősi rák tette, de szörnyű álmok kínozták. Azt képzelte, hogy ő nem: Berland Miksa, hanem: Krussewan mester, «A Zászló» szerkesztője és hogy nem: vasuton utazik, de: egy sertés hátán repül s a messzeségből panaszosan, mint egy jalkiáltás, sir felé ez a név: Ki-se-nev. Halk szellő suhant el a füle mellett és mintha csak újságlapok zörrenését hallotta volna. Fel akarta nyitni a szemét, de nem sikerült. Az orrához kapott, az orra azonban eltűnt, nyom nélkül eltűnt. Az orra helyett «A Zászló»-t ragadta meg. Sejtelve sem volt róla, hogy hol van? Mozdulni akart, de nem tudott, kiáltani szeretett volna, nem jött hang a torkából. Tudta, hogy álmodik, de nem tudott felélesedni az álomból. Tehetetlenül fektült. Kínlódott. Lidérenyomás gyötörte. Érezte, hogy az erőt elhagyják. Végül azonban megerőltette magát, megrázkódott és halkán, boldogan felsóhajtott, aztán kinyitotta a szemét. Fénysugár világított a szemébe és egy alakot pillantott meg, aki a szemközli padon fektült és «A Zászló»-val takarózkodott. Riadian rázkódott meg. Úgy tűnt, mintha saját magát látná az átellenesen lévő padon, és nem értette, hogyan lehetséges, hogy ő, aki itt van, ott fekszik és hogyan lehetséges, hogy tükör nélkül láthatja magát? Haja az égnek mered s testét kiverte a hideg veriték!

Osszeszedte a gondolatait és lassankint megközelítő bizonyossággal sikerült megállapítania, hogy az az ember, aki vele szemközt fektült, valószínűleg nem: ő, nem Berland Miksa, hanem nyilván valaki más. Arra azonban nem talált feleletet, hogy az idegen hogyan juthatott az ő fülkéjébe és miért takarózkodott be «A Zászló»-val, csakugy, mint ő?

Miért?

Mit jelentsen ez?

Megmozdult. Az újság megzörrent a kezében. Ugyan-ebben a pillanatban az idegen is megmozdult. Az ő újságja is megzörrent. Némi és figyelmesen szemlélte új utitársát. Az idegen mosolyogva tekintett vissza reá.

Két antiszemitánk tágranyílt szemmel mustrálta egymást. Egtek a kíváncsiságtól, hogy megtudják kölcsönösen egymásról, hogy kicsodák, de a világért sem szólaltak volna meg. Végre Peti gondolt egy okosat és halkán, csöndesen elkezdte füttyülni egy híres zsidó dal zargon melódiájának első szakaszát:

— Auf dem Prepetschike brennt a Feierl...

Miksa épp olyan halkán folytatta:

— Un in stib iz hejz...

Erre azután a két zászló-vívó nem habozott tovább. Fejemelkedtek és férfiasan megszorították egymás kezét.

— Solem alejchem, adjon Isten, mondotta az egyik antiszemita.

— Alejchem solem, — felelte a másik.

Vasárnap, nov. 7, chesván 26, hétfő 27, kedd 28, szerda 29, csüt. 30, péntek kiszlév 1, ujhold (rós-chódes), szombat 2. — Heti szidra: Töldosz. (M. I. 25. f. 19. v. — 28. f. 9. v.) — Háftoro: Mászo-devár Hásém. (Máleachi 1—2. f. 7. v.) — Szombat bejövetele: 4 ó. 05 p., kimenetele: 4 ó. 45 p.

Pesti Izr. Hitközség (Kulturális és szociális ügyosztálya.)

A pesti izr. hitközség nyilvános gyászistentiszteletet készül tartani elesett zsidó testvéreinkért, nevüket pedig a templomok falán márványtablákon óhajtja megörökíteni.

Az erre vonatkozó munkálatokra ügyosztályunk nyert megbízást. Felkérjük tehát mindazokat, kiknek hozzátartozójuk (Budapest területéről) elesett, hogy halottaik adatait mielőbb ügyosztályunkkal (a pesti izr. hitközség kulturális és szociális ügyosztálya, VII., Sip-utca 12. sz. földszint 2. sz.) közölni sziveskedjenek.

Közgazdaság.

Gróf Csáky László praktalvi vas- és acélgyár Rt. közli, hogy az 1919-20. üzletév 1,540.971.42 K-át kitevő tiszta nyereségből 24 korona (12%) osztalékot fizet.

A Rimánurányi-Salgótarjáni Vasmű r.-t. közli, hogy november 12-ére rendkívüli közgyűlést hívott össze, amelyen az alaptőkét 100 000 részvény kibocsátásával 70 millióra emelik fel. Az igazgatóság ülésén dr. Biró vezérigazgató beszámolt a cseh kormányral kokszerbeszerzés ügyében folytatott tárgyalásáról, amely némi reményt nyújt arra, hogy az ózdi kohóüzem újból megindulhat. Az ezzel kapcsolatos beruházások teljesítését és a felszaporodott pénzzükségletek kielégítését lesz hivatva a tőkeemelés biztosítani.

Az „Oceán” Magyar Konzervgyár és Kereskedelmi Részvénytársaság okt. 31-én tartotta 1919-1920. évi rendes közgyűlését. A közgyűlés az előterjesztett zárszámadásokat jóváhagyta és elhatározta, hogy a tartalékalap megfelelő dotálása után az 1919/1920. évi osztalékszelvevények egyenként 60 koronával váltassanak be. Együttal elhatározta a közgyűlés az alaptőkének 6 millió koronáról 10 millió koronára való felemelését is. Az elővételi jog 3:2 arányban f. évi november hó 3-tól 10-ig bezárólag gyakorlandó a „Mercur” váltóüzleti Rt. budapesti (V., Fürdő-u. 3. sz.), valamint az Általános Forgalmi Bank Rt. debreceni főpénztáránál, részvényenként 900 korona lefizetése ellenében.

Urbán S. L. szénagykereskedő cég f. évi október hó 27-én tartott alakuló közgyűlésén 2,000.000 korona alaptőkével részvénytársasággá alakult át. Az új részvénytársaság egyszersmind a gróf Larisch-Mönnich-féle Karwini Szén- és Pirszen-Művek, valamint a Mannesmann-cső-művek vezérképviseletét is átvette.

PÁLYÁZATOK.

A mosoni statusquo izraelita hitközség pályázatot hirdet schochet ubodek vekoreh (metszői) állásra, ki jó előimádkozó és bál tokéa legyen. Mohel előnyben. Javadalom a mai viszonyoknak megfelelő, megegyezés szerint. Természetbeni lakás és fél schechita. Megkivántatik orthodox rabbiktól kabólo. Állás megválasztás után azonnal elfoglalandó. Utiköltség csak meghívottaknak térítettik meg. Moson, 1920 okt. 31. Hitközségi elnökség. Scheiber Pál elnök. Grün Ede jegyző.

A soproni aut. orth. izr. hitközségnél egy elsőrendű Bal tefló, ki egyszersmind Schochet mumche-lerabim, vekore állás betöltendő és azonnal elfoglalandó. Évi fizetés drágasági pótlékkal együtt 36.000 korona, fél schechita és a szokásos mellékjövödelmek. Pályázni szándékozók ajánlatukat kövük, családi állapotuk és eddigi működésük feltüntetésével, továbbá három orth. rabbittól Kabóló-másodlatukat legkésőbb f. é. november 15-éig Schiff Ödön hitközségi elnök urhoz beküldeni sziveskedjenek.

A nyiregyházi aut. orth. izr. hitközségnél egy metszői sóchet-ubodek állás azonnal betöltendő. Ezen állásra csak oly metszők pályázhatnak, kik elismert jiné somájim vemumchó lerábbim és 3 elismert tekintélyű orth. rabbittól képesítéssel (kabólósz) birnak. Kitűnő előimádkozó előnyben részesül. — Javadalmas megegyezés szerint. Utiköltség csak a meghívottaknak térítettik meg. Nyiregyháza, 1920 október hó 12. Kupferstein Hermann, hitk. elnök. Wohl Armin, hitk. jegyző.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Vidéki városban lakó, fiatal, 29 éves, kellemes megjelenésű, özvegy urnó, 3 szép kis gyermek anyja, kinek férje mint tiszt a harctéren elesett, lakóhelyén saját házzal s háztartással bir, férjhez menne 35-45 éves, tisztességes s keresettel biró férfinez. Az illető a hölgy lakóhelyén is letelepedhetne. Megkeresések „Ügyvéd özvegye” jelígre hirdetési osztályhoz.

Keresek 10 éves, árva leánykám részére, izr. polgári házhoz, 30 év körüli, magyar-német nevelőnt. Idegen nyelv, zongoratudás előnyben. Fényképes ajánlatok bizonyítvánnyal Latzer Béla kereskedő, Zalaegerszeg címére.

Férjhez menne diplomás leány, 100.000 koronával. „Véletlen” jelígre hirdetési osztályhoz.

Nevelőnt ötödik gimnazista lányhoz, német, francia nyelvtudással és zongoraoktatással Kassára kerestetik. Weisz, Népszínház-utca 37, III. 2.

Perfekt németet (lehetőleg medikust) keresek vidékre. Cim a hirdetési osztályban.

Ügyvédjelöltet azonnali belépésre keresek. Ajánlatok dr. Sándor Jenő ügyvéd címére, Hódmezővásárhely.

Keresek kis családhoz értelmes, szigoruan vallásos zsidó nőt, aki főzni tud és háztartásban jártas. Jó bánásmódban részesül, családtagnak tekintendjük. Varni tud előnyben. Cim: Odzé Ignác könyvkereskedő, Békéscsaba.

Szakácsnő egy 3 tagu családhoz jó fizetéssel azonnal felvétetik. Baross-tér 4., I/2.

Özv., 39 éves kereskedő. 5½ éves fiuval, nőszülne. Oly finomlelkű urileányt, özvegy asszonyt keres, ki fiának igazi anyja lenne. 2-300 000 K megkivántatik. Teljes című leveleket „Titoktartás becsületszó 81” jelígre kiadóba.

Rendelésre alkalmas két szobát keresek a délutáni órákra, esetleg teljes lakással, uri családnál. Szives ajánlatokat „orvos” jelígre kérek a kiadóhivatalba.

Intelligens zsidó leány ajánkkozik gyermekek mellé, esetleg magános urnóhoz. „Mindenben segítő társ leszek” jelígre a hird. osztályhoz.

Francia izraelita nő, ki Párisban végezte iskoláit, órát ad délutánonként. Ajánlatok „Bonne Méthode” alatt a kiadóba kéretnek.

Menekült középiskolai, vagy polg. isk. tanárok, kik a zenéhez vagy rajzhoz értenek, ill. akik e tárgyakra képesítve vannak, forduljanak Blau Henrik polg. isk. igazgatóhoz, Pápa.

Bölcsész, ki a francia nyelvet is bírja, keresek azonnali belépésre első realista és harmadik elemista fiaim mellé. Elfoglaltság naponta d. u. 4-7-ig. Cim: Erdős, Korall-u. 11., II/5.

Házasság. Budapesti előkelő kereskedő házas szép leányát nőül adná kereskedőhöz megfelelő hozománnyal. Szives levelek igénymegjelöléssel „Kimerítő adatok” jelíge alatt a hird. osztályhoz.

Főzni tudó, a háztartási munkákat végző jobb nőt keres kis család. Fizetés, jó bánásmód és családtagként való kezelés biztosított. Cim: Dénes Miksáné, VII., Dembinszky-u. 37., d. u. ½1-½3-ig. (*)

Okleveles izr. tanító tanít hébert, németet, előkészít elemi, polgári osztályokra és bár-micvora. Nagymező-u. 12., II. 23. (*)

Egy a munkában megbetegedett és majdnem teljesen megvakult nő jószívű emberek pártfogását kéri. Hoffmann Juliska, Zsigmond-u. 4. (*)

Fiatalember villanyvilágítással külön bejáratu butorozott szobát keres. Szives értesítést „Főtisztviselő” jelígre a kiadóhivatalba. (*)

Selyem-talisz, aranyrojtos, eladó. VII., Péterfi Sándor-u. 42., II., 4. (*)

RÓKA-BOÁK nagy választékban **MORVAI**

szücsnől Budapest, IV., Kilyó-utca 4-6.

Egy millió korona

nyerhető az alatt álló számokkal.
Válasszon és rendeljen ezek közül!
Minden második sorsjeggy nyer.

3217	25250	40452	42256
45739	46352	59145	59201

Összesen 15 millió 675.000 K sorsolnak ki létszámában.
Főnyeremények: 600.000, 400.000, 200.000, 100.000, 90.000, 80.000 K.
Sorsjegyárak: 1/1 68 K, 1/2 34 K, 1/4 17 K, 1/8 8-50 K.

Török A. és Tsa Bankház R.-T. Budapest, IV., ker., Szervita tér 3/a.
Fenti sorsjegyek csakis bankházunkban vásárolhatók, vagy postán (utalványon, levelezőlapon) megrendelhetők.